

УДК 37.014.63

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/27.203561>

Олена ЖАДЬКО,

orcid.org/0000-0002-1985-1572

здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії

Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

(Харків, Україна) *robotaukr2020@gmail.com*

СУТЬ, ФУНКЦІЇ ТА НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СФЕРІ ОСВІТИ

У статті розкрито суть, функції та напрями діяльності органів місцевого самоврядування у сфері освіти. До системи місцевого самоврядування входять: територіальна громада села, селища, міста; сільська, селищна, міська рада; сільський, селищний, міський голова; виконавчі органи сільської, селищної, міської ради; староста; районні й обласні ради; органи самоорганізації населення. До функцій органів місцевого самоврядування належать виконавчі, організаційно-розпорядчі та консультативно-дорадчі функції. Схарактеризовано нормативно-правову базу, яка регламентує роботу органів місцевого самоврядування у сфері освіти. Розкрито напрями діяльності органів місцевого самоврядування в освітній галузі: організаційна робота, керівництво системою освіти (реалізація державної політики у сфері освіти, моніторинг якості надання освітніх послуг, розвиток мережі закладів освіти, створення умов для реалізації рівних прав населення на освіту тощо); освітньо-виховна діяльність (робота з обдарованими і талановитими дітьми, інклюзивна діяльність, створення умов для розвитку учнівського самоврядування у школах, проведення масових дитячих заходів; створення умов для участі учнів у Всеукраїнських заходах); науково-методична підготовка вчителів (забезпечення перепідготовки та підвищення кваліфікації вчителів, їх підготовка до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами); соціальне забезпечення учасників освітнього процесу (організація харчування, перевезення й оздоровлення учнів, утримання й організації освітньо-культурної діяльності в таборах відпочинку з денним перебуванням, матеріальне забезпечення учасників освітнього процесу); матеріально-технічне забезпечення закладів освіти (модернізація матеріально-технічної бази шкіл, їх забезпечення сучасними інтерактивними комплексами, системними і прикладними програмними продуктами, створення комфортних санітарно-гігієнічних умов для навчання); видавнича діяльність (підготовка і друк видань для освітніх потреб та розширення світогляду учасників освітнього процесу).

Ключові слова: самоврядування, органи місцевого самоврядування, освіта, заклади загальної середньої освіти, взаємодія, учні, вчителі, напрями.

Olena ZHADKO,

orcid.org/0000-0002-1985-1572

PhD Candidate

H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University

(Kharkiv, Ukraine) *robotaukr2020@gmail.com*

ESSENCE, FUNCTIONS AND DIRECTIONS OF ACTIVITIES OF LOCAL SELF-GOVERNMENTS BODIES IN EDUCATION

This article is dedicated to revelation of the essence, functions and directions of activities of local self-government bodies in education. The system of local self-government includes territorial community of villages, towns and cities; village, town, city council; village, town, city mayor; executive bodies of village, town or city council; headman; district and regional councils; self-organization bodies. The functions of local self-government bodies are executive, organizational-administrative and consultative-advisory functions. The author has characterized the regulatory framework which regulates the work of local self-government bodies in education. The directions of activities of local self-government bodies in education have been revealed in the article. These directions are: organizational activities and management of educational system, educational-upbringing activities, teachers' scientific-methodical training, social security of participants in the educational process, material and technical support of educational institutions and publishing activities. The organizational activities and management of educational system include implementation of state policy in education, monitoring the quality of educational services, development of a network of educational institutions, creation of conditions for the realization of people's equal rights to education etc. The educational-upbringing activities mean work with gifted and talented children, inclusive activity, creation of conditions for the development of schoolchildren's self-government in schools, holding local mass events, creation of conditions for schoolchildren's participation in all-Ukrainian events. Teachers' scientific-methodical training includes providing retraining and advanced training for teachers, their preparation for work with children with special educational needs. The social security of participants in the educational process includes organization of catering, transportation and rehabilitation of schoolchildren, maintenance

of day camps and organization of educational and cultural activities in them, financial support for participants in educational process. The material and technical support of educational institutions means modernization of material and technical base of schools, providing them with modern interactive complexes, system and application software products, creation of comfortable hygiene conditions for training. The publishing activities include preparation and publishing materials for educational needs and expanding the outlook of participants in the educational process.

Key words: self-government, local self-government bodies, education, general secondary educational institutions, interaction, schoolchildren, teachers, directions.

Постановка проблеми. Сучасною системою освіти передбачається забезпечення управління з урахуванням громадської думки, а сама система управління сферою освіти розвивається як державно-громадська, метою якої є оптимальне поєднання громадських державних та засад в інтересах особистості, влади й суспільства (Волкова, 2014; Національна доктрина, 2001).

Так, у «Національній доктрині розвитку освіти у XXI столітті» особлива увага приділяється розробці управлінських моделей із залученням громадян і фахівців задля підвищення гнучкості, демократичності управління та надання йому державно-громадського характеру (Національна доктрина, 2001). Це зумовлює спрямування державної політики в галузі освіти на збільшення ролі органів місцевого самоврядування, активізацію піклувальних рад, батьків, засобів масової інформації, громадських організацій і фондів в освітній, економічній, науково-методичній діяльності закладів освіти, прогнозуванні їхнього розвитку та оцінці якості надання освітніх послуг (Садова, 2016: 60).

Визначальну роль у цьому процесі відіграють органи місцевого самоврядування, оскільки на них покладено багато функцій і повноважень у сфері освіти. З огляду на це актуальним є розкриття ролі, функцій і напрямів діяльності органів місцевого самоврядування у сфері освіти з метою визначення особливостей їх взаємодії з різними учасниками освітнього процесу.

Аналіз досліджень. Слід відзначити, що більшість учених (О. Антонюк, Н. Волкова, В. Грабовський, В. Гурковський, Ж. Завальна, О. Звіздай, М. Конох, М. Левчук, В. Липкан, Л. Муркович, Т. Полішкевич, Н. Рашитова, В. Сисоєва, Ю. Шаров) розглядають діяльність органів місцевого самоврядування в освіті з позиції їх керівництва системою освіти. Водночас важливо відмітити, що робота органів місцевого самоврядування не обмежується лише управлінням освітою, і низка вчених (П. Вербицька, О. Садова) якраз і розкриває освітньо-виховну і методичну роботу органів місцевого самоврядування із закладами освіти, а також діяльність громадсько-активних шкіл, що ґрунтується на тісній взаємодії із громадськістю та владою (Г. Єльнікова, С. Королук, О. Онаць).

Однак проблема ролі, функцій і напрямів роботи органів місцевого самоврядування в освіті не стала предметом цілісного дослідження, що і зумовило цей науковий пошук.

Мета статті – розкрити суть, функції та напрями діяльності органів місцевого самоврядування у сфері освіти.

Виклад основного матеріалу. Самоврядування – публічна влада, що формується територіальною спільнотою задля самостійного розв'язання безпосередньо або через обрані ними органи різних питань місцевого життя на основі законів, власної фінансової й економічної бази (Місцеве самоврядування, 2017: 134). Самоврядування передбачає взаємодію соціальних суб'єктів (місцевої влади, підприємств, закладів освіти і культури, широкої громадськості), що сприяє врахуванню інтересів та потреб цих суб'єктів, їх гармонійній адаптації в соціумі, залученню до процесу формування і прийняття управлінських рішень, відкритості освітнього процесу (Садова, 2016).

Місцеве самоврядування у широкому сенсі – політико-правовий інститут, у межах якого здійснюється керівництво місцевими справами у відповідних територіальних одиницях у межах їхніх компетенцій шляхом самоорганізації мешканців певної території за згодою і сприяння держави (Місцеве самоврядування, 2017: 87–88). У вузькому сенсі місцеве самоврядування – реальна здатність територіальної громади реалізовувати керівництво власним майном, приймати рішення відносно власного розвитку та реалізовувати дії, що віднесені законом до компетенції громад; право та спроможність органів місцевого самоврядування здійснювати управління і регулювання суттєвою часткою суспільних прав під власну відповідальність в інтересах місцевого населення в межах закону (Місцеве самоврядування, 2017: 88).

Згідно із законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» (Закон України, 1997) місцеве самоврядування в Україні – це гарантоване державою право і реальна здатність територіальної громади (жителів села або добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста) самостійно або під відповідальність органів і посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого

значення в межах законів України і Конституції. Місцеве самоврядування здійснюється територіальними громадами сіл, селищ, міст як безпосередньо, так і через сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи, а також через районні та обласні ради, які представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст. Місцеве самоврядування в Україні здійснюється на принципах: законності, гласності, народовладдя, поєднання місцевих і державних інтересів, виборності, підзвітності й відповідальності перед територіальними громадами їх органів і посадових осіб, колегіальності, державної підтримки й гарантії місцевого самоврядування, організаційної, правової та матеріально-фінансової самостійності в межах повноважень, визначених законами, судового захисту прав місцевого самоврядування, самостійності і незалежності органів та організаційних форм місцевого самоврядування під час реалізації ними своїх повноважень у межах закону (Всесвітня декларація, 1994; Європейська Хартія, 1985; Закон України, 1997; Майданник, 2011).

Система місцевого самоврядування включає (Закон України, 1997): територіальну громаду села, селища, міста (первинний суб'єкт місцевого самоврядування, основний носій його функцій і повноважень); сільську, селищну, міську раду (органи місцевого самоврядування, що представляють відповідні територіальні громади і здійснюють від їхнього імені та в їхніх інтересах функції та повноваження місцевого самоврядування); сільського, селищного, міського голову (головну посадову особу територіальної громади); виконавчі органи сільської, селищної, міської ради; старосту (виборну посадову особу місцевого самоврядування); районні й обласні ради (органи місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст); органи самоорганізації населення (будинкові, вуличні, квартальні та інші органи самоорганізації населення, які створені за ініціативою жителів сільськими, селищними, міськими, районними в місті радами і наділені частиною їхньої компетенції, фінансів, майна).

До функції органів місцевого самоврядування можна віднести такі: виконавчі, організаційно-розпорядчі та консультативно-дорадчі функції.

Щодо повноважень органів місцевого самоврядування, то вони охоплюють такі сфери, як: будівництво; освіта, охорона здоров'я, культура, фізкультура і спорт; регулювання земельних відносин та охорона навколишнього природного середовища; соціальний захист населення; зовнішньоекономічна діяльність; оборонна

робота; реєстрація місця проживання фізичних осіб; вирішення питань адміністративно-територіального устрою; забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод і інтересів громадян; надання безоплатної первинної правової допомоги; відзначення державними нагородами України тощо (Закон України, 1997).

Діяльність органів місцевого самоврядування у сфері освіти регламентується низкою державних документів, як-от: Конституція України, Конвенція про права дитини, Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020», Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року, Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р. Основним законом, який регулює діяльність органів місцевого самоврядування, є прийнятий 21 травня 1997 р. закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» (Закон України, 1997), який визначає систему місцевого самоврядування у країні, основи організації й діяльності, відповідальності та правового статусу органів та посадових осіб місцевого самоврядування. Окрім того, діяльність органів місцевого самоврядування в Україні регламентується законами України: «Про статус депутатів місцевих рад» від 11 липня 2002 р., «Про співробітництво територіальних громад» від 17 червня 2014 р., «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування», «Про оздоровлення та відпочинок дітей»; указами Президента України: від 25.06.2013 р. № 344/2013 «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року», від 30.09.2010 р. № 927/2010 «Про заходи щодо розвитку системи виявлення та підтримки обдарованих і талановитих дітей та молоді»; постановами Кабінету Міністрів України: від 05.04.1994 р. № 226 «Про поліпшення виховання, навчання, соціального захисту та матеріального забезпечення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування», від 22.11.2004 р. № 1591 «Про затвердження норм харчування у навчальних та дитячих закладах оздоровлення та відпочинку», наказ Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 р. «Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, заходів щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді та методичних рекомендацій щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах», законами і підзаконними нормативно-правовими актами,

що приймаються на основі закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», актами органів місцевого самоврядування, що приймаються в межах їхньої компетенції. До того ж стосовно місцевого самоврядування діють такі документи міжнародного значення: «Європейська Хартія місцевого самоврядування» від 15 жовтня 1985 р. (ратифікована Україною 15 липня 1997 р.) (Європейська Хартія, 1985), Всесвітня декларація місцевого самоврядування, прийнята 23–26 вересня 1985 р. (Всесвітня декларація, 1994) тощо. Цими документами визначається, що місцеве самоврядування є для громадян найближчим рівнем управління, і саме на місцевому рівні найкраще створювати умови для формування гармонійної громади.

У 2014 р. в Україні було розпочато реформу місцевої державної влади та місцевого самоуправління, передбачену Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020» (Указ, 2015), спрямовану на покращення життєвого середовища населення, надання доступних та якісних публічних послуг, узгодження інтересів територіальних громад і держави. Реформа передбачає передачу фінансових ресурсів та повноважень органам місцевого самоврядування від органів державної влади, утворення громади – виконавчих органів місцевого самоврядування.

У сфері освіти органи місцевого самоврядування здійснюють свою діяльність у таких напрямках (Організація, 2007; Перелік заходів, 2017): організаційна робота й керівництво системою освіти; освітньо-виховна діяльність; науково-методична підготовка вчителів; соціальне забезпечення учасників освітнього процесу; матеріально-технічне забезпечення закладів освіти; видавнича діяльність.

Так, роль органів місцевого самоврядування на рівні *керівництва системою освіти* полягає у: забезпеченні реалізації державної політики у сфері освіти; здійсненні контролю за дотриманням державних нормативно-правових документів, які регламентують діяльність системи освіти, виконання закладами загальної середньої освіти державних вимог стосовно змісту, рівня й обсягу надання освітніх послуг; сприянні інтеграції національної системи освіти у світову; формуванні регіональної політики (наукової і науково-технічної), упровадженні інноваційних заходів; здійсненні моніторингу у сфері освіти, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності; координації діяльності закладів освіти, організації роботи щодо їх науково-методичного й матеріально-технічного забезпечення; створенні умов

для реалізації рівних прав населення на освіту; сприянні розвитку потенціалу (науково-технічного, інтелектуального, освітнього) громадян з орієнтацією на місцеві фактори (національно-культурні і соціально-економічні); сприянні розвитку мережі закладів освіти, установленні обсягів їх бюджетного фінансування, соціальному захисту учнів і педагогів, створенні умов для навчання і виховання, контролі за виконанням вимог щодо організації навчання; проведенні моніторингових досліджень щодо якості надання освітніх послуг в умовах впровадження Нової української школи (Волкова, 2014; Грабовський, 2006; Національна доктрина, 2001; Організація, 2007; Перелік заходів, 2017; Указ, 2015; Шаров, 2011).

Освітньо-виховна діяльність органів місцевого самоврядування охоплює (Організація, 2007; Перелік заходів, 2017):

- роботу з обдарованими і талановитими дітьми: оновлення та підтримка банку даних про методики, спрямовані на виявлення обдарованих дітей за віковими категоріями; створення умов для розвитку інтересів, здібностей та нахилів учнів, проведення інтелектуальних змагань із предметів (турнірів, інтернет-олімпіад, творчих заходів); забезпечення проведення I етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з предметів, конкурсів-захистів науково-дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук України; організація підвезення та супроводу учнів до місця проведення обласних, Всеукраїнських етапів олімпіад, конкурсів, інтелектуальних турнірів; створення умов для розвитку обдарованих і талановитих дітей та молоді (розширення зв'язків із закладами вищої освіти щодо залучення наукових працівників до роботи з обдарованими і талановитими дітьми, забезпечення їх адресної підтримки, зокрема, грошові винагороди переможцям обласних та всеукраїнських етапів олімпіад і турнірів, конкурсів-захисту робіт учнів – членів Малої академії наук);
- інклюзивну діяльність: розширення мережі закладів освіти з інклюзивними класами; створення в закладах освіти інклюзивного освітнього середовища та розумного пристосування (архітектурна доступність приміщень, спеціальне обладнання, посилення освітлення навчальних приміщень тощо); забезпечення соціально-медико-психологічного супроводу дітей із особливими освітніми потребами, які навчаються в інклюзивних класах; здійснення моніторингу стану впровадження інклюзивної освіти та академічних досягнень учнів в умовах інклюзивного навчання задля корекції індивідуальних навчальних планів, програм і методик, адаптованих до

можливостей дитини; забезпечення системної консультативно-роз'яснювальної та організаційно-методичної роботи серед педагогічних працівників закладів освіти, батьків і громадськості з метою їх усвідомлення права на освіту дітей із особливими освітніми потребами; забезпечення наступності у запровадженні інклюзивного навчання в закладах дошкільної і загальної середньої освіти;

– створення умов для розвитку учнівського самоврядування у школах: робота учнівських рад, комітетів, парламенту, дитячої республіки тощо, організація роботи шкіл активу, залучення учнівської молоді до реалізації Концепції «Нової української школи»;

– проведення міських масових заходів (зокрема, міських фестивалів, свят, патріотично-спортивних ігор тощо); створення умов для участі учнів у Всеукраїнських заходах, зокрема обласному етапі Всеукраїнської військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура»): підвезення та супровід учнів до місця проведення обласних змагань, забезпечення учасників гри спеціальним оснащенням та одягом (парадна і спортивна форма).

Науково-методична підготовка вчителів включає: забезпечення перепідготовки вчителів початкових класів у зв'язку із упровадженням Концепції «Нової української школи», проведення міських методичних заходів з питань упровадження Державного стандарту початкової освіти; забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів освіти на спеціальних заходах (тренінгах, семінарах, конференціях, практикумах тощо); розробка рекомендацій для здійснення психолого-педагогічного супроводу обдарованих і талановитих дітей, організація та проведення спеціальних заходів з метою організації роботи педагогічних працівників закладів загальної освіти з цими дітьми; забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних працівників, які працюють з дітьми в інклюзивних класах, проведення заходів для педагогічних працівників шкіл з питань навчання дітей із особливими освітніми потребами; відзначення та заохочення учителів-переможців та лауреатів міського, обласного, Всеукраїнського турів Всеукраїнського конкурсу «Учитель року»; забезпечення навчання працівників закладів освіти з питань пожежної безпеки (Організація, 2007; Перелік заходів, 2017).

Соціальне забезпечення учасників освітнього процесу охоплює: організацію харчування учнів у закладах освіти, сніданків або комплексних обідів, гарячого харчування учнів груп подовженого дня (обіди, полуденки); організацію перевезення учнів

за погодженими організатором напрямками руху спеціалізованих автомобільних перевезень та здійснення контролю за безпекою перевезень учнів; утримання таборів відпочинку з денним перебуванням, організація проведення в них культурно-масових, розважальних заходів, екскурсій для ознайомлення з історико-культурними об'єктами міста й області, відвідування музеїв, охоплення гуртковою роботою, ігровими програмами, спортивними заходами; забезпечення оздоровлення дітей, які потребують особливої соціальної уваги та підтримки, зокрема дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; матеріальне забезпечення учасників освітнього процесу: забезпечення шкільною, спортивною формами дітей-сиріт та надання їм різних видів допомоги (Організація, 2007; Перелік заходів, 2017).

Матеріально-технічне забезпечення закладів освіти передбачає: проведення модернізації матеріально-технічної бази класів початкової освіти (забезпечення технологічним обладнанням, меблями, малогабаритною технікою тощо) задля впровадження нового змісту початкової освіти; придбання лабораторно-демонстраційного обладнання для кабінетів з природничо-математичних дисциплін; придбання наочно-дидактичних матеріалів корекційно-розвивального середовища (для реалізації інклюзивної освіти); навчально-методичне забезпечення освітнього процесу (придбання комп'ютерних програмних засобів навчання); забезпечення шкіл сучасними інтерактивними комплексами, системними і прикладними програмними продуктами (інтерактивні дошки, комп'ютерні класи, мультимедійні проєктори, принтери тощо); надання всім закладам освіти швидкісного доступу до Інтернету з використанням сучасних технологій приєднання для вискоєфективного доступу до освітніх ресурсів; створення умов для впровадження дистанційної платформи навчання; зміцнення матеріально-технічної бази шкільних їдалень та харчоблоків; проведення ремонтно-будівельних робіт із застосуванням енергоефективних та енергозберігаючих технологій; модернізацію освітлення (заміна ламп розжарювання на люмінесцентні світильники); здійснення обстежень та проведення капітальних ремонтів будівель, дахів, споруд, комунікацій та обладнання шкіл; підготовку приладів і внутрішніх тепломереж до роботи в осінньо-зимовий період; створення комфортних санітарно-гігієнічних умов для здійснення освітнього процесу; придбання засобів пожежегасіння (рукава, крани, стволи, килимки, вогнегасники), встановлення бібліотечних стелажів з негорючого матеріалу

у школах, обробку дерев'яних конструкцій горища вогнезахисною сумішшю, проектування і монтаж автоматичної сигналізації та системи оповіщення людей про пожежу (Організація, 2007; Перелік заходів, 2017).

Видавнича діяльність органів місцевого самоврядування включає підготовку і друк видань для освітніх потреб та розширення світогляду учасників освітнього процесу, зокрема: книг, присвячених історії та діяльності видатних співвітчизників, перекидних календарів, рекомендацій і буклетів про роботу органів місцевого самоврядування (проведені конкурси, реалізовані проекти, запобігання та протидію корупції в державних органах тощо) (Звіт Асоціації, 2014; Звіт Правління, 2015; Організація, 2007; Перелік заходів, 2017).

Загалом у своїй роботі органи місцевого самоврядування охоплюють усіх учасників освітнього процесу (учнів, педагогів, допоміжний і керівний склад закладу освіти), що, безумовно, сприяє налагодженню їхньої тісної взаємодії, підвищенню ролі закладів освіти в житті місцевої

громади, розвитку та зміцненню шкільного самоврядування та кращій реалізації освітніх завдань. Водночас слід відмітити недостатнє залучення батьків до взаємодії закладів загальної середньої освіти та органів місцевого самоврядування.

Висновки. Отже, органи місцевого самоврядування відіграють важливу роль в організації освітньої діяльності своєї місцевості, здійснюючи виконавчі, організаційно-розпорядчі та консультативно-дорадчі функції. Їхня діяльність у сфері освіти здійснюється в певних напрямках, як-от: організаційна робота й керівництво системою освіти; освітньо-виховна діяльність; науково-методична підготовка вчителів; соціальне забезпечення учасників освітнього процесу; матеріально-технічне забезпечення закладів освіти; видавнича діяльність.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми. Перспективу її подальшої розробки вбачаємо у висвітленні ролі школи в освітньому просторі регіону та перспектив її взаємодії із органами місцевого самоврядування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Волкова Н. В. Місцеве самоврядування як суб'єкт управління освітою: кластерний підхід. Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. фін. акад., 2014. 204 с.
2. Всесвітня декларація місцевого самоврядування. *Місцеве та регіональне самоврядування України*. Київ, 1994. Вип. 1/2 (6/7). С. 65–69.
3. Грабовський В. А. Державно-громадське управління загальноосвітніми навчальними закладами на районному рівні : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 25.00.02. Київ, 2006. 20 с.
4. Європейська Хартія місцевого самоврядування, м. Страсбург, 15 жовтня 1985. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036.
5. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.
6. Звіт Асоціації органів місцевого самоврядування Харківської області про проведену у 2014 році роботу. URL: <https://drive.google.com/file/d/1oAspLKmnLDT7XcoBWD5L6LwXbZXqa7cU/view>.
7. Звіт Правління Асоціації органів місцевого самоврядування Харківської області про проведену роботу у 2015 році. URL: <https://drive.google.com/file/d/1w282eft4iUEKcwybg-2ItBQdvaMqdFVq/view>.
8. Майданник О. Конституційне право України. Київ : Алерта, 2011. 380 с.
9. Місцеве самоврядування: словник-довідник / О. М. Руденок та ін. Київ : Кондор-Видавництво, 2017. 182 с.
10. Національна доктрина розвитку освіти у XXI столітті. *Освіта України*. 2001. № 1. С. 22–25.
11. Організація та розбудова громадсько-активної школи як осередку розвитку громади / за ред. Г. Єльнікової. Київ : СПД-ФО Парашин К. С., 2007. 172 с.
12. Перелік заходів і завдань Комплексної програми розвитку освіти в місті Марганці на 2018–2020 роки. Марганець, 2017. 17 с.
13. Садова О. Г. Особливості застосування технології «партнерство у громаді» у практиці освітньої діяльності сільської школи. *Таврійський вісник освіти*. 2016. № 1(53). С. 60–65.
14. Указ Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна-2020» від 12 січня 2015 р. № 5/2015. URL: <https://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
15. Шаров Ю. П. Сучасна парадигма суспільного управління і стратегічне мислення державних службовців. *Вісник Державної служби України*. 2001. № 1. С. 60–68.

REFERENCES

1. Volkova N. V. Mistseve samovriadvannia ial subiekt upravlinnia osvitoiu: klasternyi pidhid [Local self-government as a subject of management of education: cluster approach]. Dnipropetrovsk: Dnipropetrovsk State Financial Academy, 2014. 204 p. [in Ukrainian].
2. Vsesvitnia deklaratsiia mistsevoho samovriadvannia [Worldwide Declaration of Local Self-Government]. Mistseve ta regionalne samovriadvannia Ukrainy – Local and Regional Self-Government in Ukraine. Kyiv, 1994. Issue 1/2 (6/7). P. 65–69. [in Ukrainian].

3. Grabovskiy V. A. Derzhavno-hromadske upravlinnia zahalnoosvitnimy navchalnymy zakladamy na rayonnomu rivni [State-public management of general educational institutions on a district level]: avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk : 25.00.02. Kyiv, 2006. 20 p. [in Ukrainian].
4. Ievropeiska Kartiia mistsevoho samovriaduvannia, m. Strasburg, 15 zhovtnia 1985 [The European Charter of Local Self-Government, Strasburg, October 15, 1985]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036 . [in Ukrainian].
5. Zakon Ukrainy "Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini" vid 21 travnia 1997 r. № 280/97-BP [Law of Ukraine "On local self-government in Ukraine" dated May 21, 1997 № 280/97-BP]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вп> [in Ukrainian].
6. Zvit Asotsiatsii orhaniv mistsevoho samovriaduvannia Harkivskoi oblasti pro provedenu u 2014 rotsi robotu [Report of the Association of self-government bodies of Kharkiv Region on the work done in 2014]. URL: <https://drive.google.com/file/d/1oAspLKmnLDT7XcoBWD5L6LwXbZXqa7cU/view>. [in Ukrainian].
7. Zvit Pravlinnia Asotsiatsii orhaniv mistsevoho samovriaduvannia Harkivskoi oblasti pro provedenu robotu u 2015 rotsi [Report of Board of the Association of self-government bodies of Kharkiv Region on the work done in 2015]. URL: <https://drive.google.com/file/d/1w282eft4iUEKcwybg-2ItBQdvaMqdFVq/view> . [in Ukrainian].
8. Maidannyk O. Konstytutsiine pravo Ukrainy [Constitutional Law of Ukraine]. Kyiv : Alerta, 2011. 380 p. [in Ukrainian].
9. Mistseve samovriaduvannia: slovnyk-dovidnyk / O. M. Rudenok ta in. [Local self-government: dictionary-reference book / O. M. Rudenok et al.]. Kyiv : Kondor-Vydavnytstvo, 2017. 182 p. [in Ukrainian].
10. Natsionalna doktryna rozvytku osvity v XXI stolitti [The National Doctrine of Educational Development in the 21st Century]. Osvita Ukrainy – Education of Ukraine. 2001. №1. P. 22–25. [in Ukrainian].
11. Organizatsiia ta rozbudova hromadsko-aktyvnoi shkoly iak osередku rozvytku hromady / za red. G. Ielnykovoї [Organization and development of public-active school as community development center / Ed. G. Ielnikova]. Kyiv : SPD-FO Parashyn K. S., 2007. 172 p. [in Ukrainian].
12. Perelik zahodiv i zavdan Kompleksnoi programy rozvytku osvity v misti Margantsi na 2018-202 roky [List of activities and tasks of the Complex program of education development in Marganets for 2018-2020]. Марганець, 2017. 17 с. [in Ukrainian].
13. Sadova O. G. Osoblyvosti zastosuvannia tehnologii "partnerstvo u gromadi" u praktytsi osvitnoi diialnosti silskoi shkoly [The peculiarities of usage of the technology "community partnership" in the practice of educational activity of a rural school.]. Tavriyskyi visnyk osvity – Taurian Herald of Education. 2016. № 1(53). P. 60-65. [in Ukrainian].
14. Ukaz Prezidenta Ukrainy "Pro Strategiiu staloho rozvytku "Ukraina-2020" vid 12 sichnia 2015 r. № 5/2015 [Decree of the President of Ukraine "On Sustainable Development Strategy "Ukraine-2020" dated January 12, 2015 № 5/2015]. URL: <https://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> . [in Ukrainian].
15. Sharov Yu. P. Suchasna paradygma suspilnoho upravlinnia i strategichne myslennia derzhavnyh sluzhbovtziv [Modern Paradigm of public administration and strategic thinking of civil servants]. Visnyk Derzhavnoi sluzhby Ukrainy – Bulletin of the Civil Service of Ukraine. 2001. № 1. P. 60-68. [in Ukrainian].